

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΥΦΕΣΗΣ

ΤΖΙΜΠΟΥΚΑΚΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ Α.Μ. 7735
ΣΔΟ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΞΥΛΟΥΡΗΣ

Α.Τ.Ε.Ι ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....2

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....3

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ.....4_14

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 21ΟΥ ΑΙΩΝΑ.....16

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ 18

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....22

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ.....26

ΜΕΤΡΑ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....27

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ.....34

ΜΙΚΡΟΕΠΕΝΔΥΤΗΣ.....38

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΑΠΟ ΔΕΣΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΙΔΙΩΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ.....41

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΡΙΣΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ.....43

ΑΠΟΔΟΧΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΡΙΣΚΟΥ.....47

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....50

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....57

Εισαγωγή

Η διεθνής οικονομία έχει εισέλθει σε περίοδο ύφεσης, μαζί της και η ελληνική.Η φάση της ύφεσης είναι το δεύτερο σημείο στροφής (turning points) μετά από τη κρίση. Είναι το κατώτατο σημείο στον οικονομικό κύκλο.Η οικονομία στην φάση αυτή είναι σε πάρα πολύ δυσάρεστη θέση. Τα συμπτώματα της ύφεσης εμφανίζονται απότομα μέσα στην φάση της καθόδου, εκεί που η οικονομία έχει βραδύτητα, στασιμότητα και σε ελάχιστο χρόνο ξεκινάει η πτώση.Αναλυτικότερα, η φάση της ύφεσης χαρακτηρίζεται από εκτεταμένη ανεργία, έλλειψη επενδύσεων και ανεπαρκή ζήτηση καταναλωτικών αγαθών. Αυτό σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις που παράγουν τόσο καταναλωτικά όσο και κεφαλαιουχικά αγαθά έχουν αχρησιμοποίητη παραγωγική δυναμικότητα. Η παραγωγή και τα εισοδήματα βρίσκονται στο χαμηλότερο επίπεδό τους. Οι τιμές, αν δεν μειώνονται, τουλάχιστον δεν αυξάνονται και τα κέρδη των επιχειρήσεων είναι χαμηλά. Επιπλέον, κάποιες επιχειρήσεις έχουν και ζημία!Καθώς και το γενικό επιχειρηματικό κλίμα δεν είναι ευνοϊκό για την ανάληψη επενδύσεων και επικρατεί μια γενικότερη απαισιοδοξία για το μέλλον! Βέβαια η ένταση αυτών των φαινομένων διαφέρει απο κύκλο σε κύκλο. Με άλλα λόγια, η ύφεση είναι το αποτέλεσμα της μείωσης της κατανάλωσης σε σημείο που θα επιφέρει μείωση της παραγωγής με τις επακόλουθες απώλειες θέσεων εργασίας και εισοδημάτων.

Παγκόσμια οικονομική ύφεση 1929

Η παγκόσμια οικονομική ύφεση του '29 (the Great Depression) ήταν μια κατάσταση διεθνούς οικονομικής ύφεσης που διήρκησε από ένα μέχρι δέκα χρόνια σε διάφορες χώρες του κόσμου. Επρόκειτο για τη μεγαλύτερη οικονομική ύφεση της σύγχρονης ιστορίας. Η "Μεγάλη Ύφεση" , όπως χαρακτηρίστηκε στις ΗΠΑ, σύμφωνα με τους αναλυτές προκλήθηκε μετά από το χρηματιστηριακό κραχ, που ξεκίνησε στις 24 Οκτωβρίου του 1929. Το τέρμα της κρίσης στις ΗΠΑ ταυτίστηκε με το έναυσμα της πολεμικής οικονομίας του 2ου παγκοσμίου πολέμου, γύρω στο 1939.Η κρίση είχε καταστροφικές επιπτώσεις τόσο στον ανεπτυγμένο, όσο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Επηρεάστηκε το διεθνές εμπόριο,τα προσωπικά εισοδήματα,τα έσοδα από φόρους, οι τιμές και τα κέρδη. Η παγκόσμια οικονομία επλήγη, ιδίως (οι οικονομίες) εκείνες που εξαρτιώτουσαν άμεσα από τη βαριά βιομηχανία. Οι κατασκευές πάγωσαν, οι αγροτο-κτηνοτροφικές εργασίες υποχώρησαν λόγω πτώσης τιμών στις σοδειές κατά 40% με 60%. Με τη ζήτηση σε διαρκή υποχώρηση, σε συνδιασμό με την έλλειψη εναλλακτικών εργασιών, περιοχές που εξαρτώνταν από τον πρωτογενή τομέα όπως εκμετάλλευση γής, ορυχείων και ξύλου υπέφεραν ακόμη περισσότερο. Η μεγάλη κρίση τερματίστηκε σε διαφορετικό χρόνο ανά χώρα. Οι περισσότερες χώρες εφάρμοσαν προγράμματα ανακούφισης και η πολιτική τους ζωή πέρασε αναταραχές, εξωθώντας την ιδεολογία στα άκρα.

Μετά τον πόλεμο οι περισσότερες οικονομίες γεύτηκαν τη μακρύτερη περίοδο ανάπτυξης στην ιστορία των κοινωνιών της αγοράς. Από το 1950 μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του ’70 οι οικονομίες αναπτύσσονταν με χαμηλά ποσοστά ανεργίας και πληθωρισμού.

Οι πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του ’70 έκαναν την εμφάνισή τους δύο πετρελαϊκές κρίσεις. Αυτές έφεραν στο προσκήνιο το φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού, δηλαδή τη συνύπαρξη πληθωρισμού και αυξημένης ανεργίας. Ως επίσημη ημερομηνία έναρξης της πρώτης κρίσης καταγράφεται η 17η Οκτωβρίου του 1973, όταν τα μέλη του ΟΑΡΕC (Οργανισμού Αραβικών Χωρών - Εξαγωγέων Πετρελαίου Οργανισμού Αραβικών Πετρελαιοπαραγωγών Κρατών) ανακοίνωσαν ότι δεν θα προμήθευαν πλέον με πετρέλαιο τις χώρες που υποστήριξαν το Ισραήλ στη διαμάχη του με τη Συρία και την Αίγυπτο. Σε αυτές τις χώρες συμπεριλαμβάνονταν οι ΗΠΑ, οι σύμμαχοι τους στη Δυτική Ευρώπη και η Ιαπωνία.

Παράλληλα, τα μέλη του ΟΡΕC (Οργανισμός Πετρελαιοπαραγωγών χωρών) συμφώνησαν να εκμεταλλευτούν την επιρροή τους στο μηχανισμό καθορισμού της τιμής του πετρελαίου, έτσι ώστε να αυξηθεί η τιμή του παγκοσμίως. Ετσι, η εξάρτηση του βιομηχανοποιημένου κόσμου από το αργό πετρέλαιο και ο κυρίαρχος ρόλος του ΟΡΕC ως παγκόσμιου προμηθευτή, οδήγησαν σε δραματικά πληθωριστικές αυξήσεις τιμών, ενώ ήταν κατασταλτικές για την οικονομική δραστηριότητα.

Παρόλα αυτά, οι στοχευμένες χώρες ανταποκρίθηκαν βρίσκοντας νέες πρωτοβουλίες για να περιορίσουν την εξάρτηση τους από τις παραπάνω χώρες. Παρά τις προσπάθειες των αραβικών κρατών να καταδείξουν την ενεργειακή εξάρτηση της Δύσης, μπορεί να υποστηριχθεί ότι τελικά διαπραγματεύονταν διπλωματικά οφέλη για την ολοένα και αυξανόμενη εξάρτηση από τη Δύση για οικονομική και στρατιωτική ασφάλεια. Η έντονη αντίδραση από τις ΗΠΑ, τη Δυτική Ευρώπη, την Ιαπωνία και τη Σοβιετική Ενωση, καθώς και η εισροή νέου πετρελαϊκού πλούτου, είχαν επικίνδυνες συνέπειες για τα αραβικά κράτη κατά τα έτη μετά το 1973 και το εμπάργκο του ΟΡΕC. Οι υψηλές τιμές του πετρελαίου άνοιξαν νέους δρόμους προς αναζήτηση ενέργειας, φτάνοντας μέχρι την Αλάσκα, τη Βόρειο Θάλασσα, την Κασπία Θάλασσα και τον Καύκασο.

Εξι χρόνια μετά, το 1979, ακολούθησε η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση. Εκανε την εμφάνισή της στις ΗΠΑ, στον απόηχο της ιρανικής επανάστασης,. Μετά την πολιτική κρίση και τον Ayatollah Khomeini να ανακτά τον έλεγχο του Ιράν, οι διαμαρτυρίες γκρέμισαν τον πετρελαϊκό τομέα του Ιράν. Παρόλο που το νέο καθεστώς επανέλαβε τις εξαγωγές πετρελαίου, ήταν ασυνεπείς και λιγότερες οδηγώντας τις τιμές να εκτοξευθούν στα ύψη.

Οι χώρες του OPEC για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση, αύξησαν την παραγωγή τους και η συνολική απώλεια έφτασε στο 4%. Ωστόσο, επικράτησε ένας διαδεδομένος πανικός που ανέβασε την τιμή πολύ περισσότερο από όσο θα αναμενόταν. Μετά το 1980 οι τιμές του πετρελαίου έπεφταν για έξι συνεχόμενα έτη και κορυφώθηκαν το 1986 με μία πτώση 46%. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της μειωμένης ζήτησης και της υπερβολικής παραγωγής, οδηγώντας τον OPEC στο να χάσει την ενότητα του. Εξαγωγείς πετρελαίου, όπως το Μεξικό, η Νιγηρία και η Βενεζουέλα επεκτάθηκαν σημαντικά, ενώ οι ΗΠΑ και η Ευρώπη πήραν περισσότερο πετρέλαιο από το Prudhoe Bay και τη Βόρειο Θάλασσα.

Η «Μαύρη Δευτέρα» του 1987

Από τα μέσα της δεκαετίας του ’80 και σχεδόν μία δεκαετία μετά την τελευταία κρίση παρατηρήθηκε μία σημαντική οικονομική ανάκαμψη. Οι οικονομίες αναπτύχθηκαν και πάλι, ο πληθωρισμός υποχώρησε και τα χρηματιστήρια έζησαν μεγάλες δόξες. Η ταχύτατη πτώση των μετοχών που ακολούθησε, τον Οκτώβριο του ’87, έφερε μνήμες από τον Οκτώβριο του ’29. Τη Δευτέρα 19 Οκτωβρίου του 1987 ο δείκτης Dow Jones έχασε το 22% της αξίας του μέσα σε λίγες ώρες, δίνοντας το έναυσμα για ένα μαζικό ξεπούλημα μετοχών στην Ευρώπη και την Ιαπωνία.

Τα αίτια της κρίσης προκύπτει ότι ήταν οικονομικοπολιτικά. Τα στοιχεία για το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ το Σεπτέμβριο ήταν δυσμενή. Παράλληλα, οι εξελίξεις στο πολιτικό σκηνικό ήταν αρνητικές, καθώς ο πρόεδρος Reagan δεν ήταν σε θέση, για λόγους υγείας, να ελέγχει την κατάσταση στις ΗΠΑ και η κρίση στον Περσικό Κόλπο κλιμακωνόταν.

Όσον αφορά στο Χρηματιστήριο Αθηνών παρατηρήθηκε πρωτοφανής πτώση των τιμών των μετοχών, ενώ έμεινε κλειστό από τις 20 Οκτωβρίου έως τις 23 Οκτωβρίου του 1987. Ωστόσο, ακόμα και όταν άνοιξε, η πτώση εξακολούθησε να είναι σημαντική και η προσφορά καταιγιστική. Η απογοήτευση ήταν διάχυτη στους επενδυτές. Ο τότε πρωθυπουργός, Ανδρέας Παπανδρέου, κατηγορούσε τις ΗΠΑ για την κρίση και στη Βουλή οι κατηγορίες εκτοξεύονταν κατά πάντων.

Βέβαια, αυτή τη φορά ο αντίκτυπος της κρίσης δεν ήταν τόσο δραματικός όσο το 1929. Η αμερικανική οικονομία ήταν πλέον πιο ισχυρή και ανθεκτική σε τέτοιου είδους «χτυπήματα». Επιπλέον, η επέμβαση της κυβέρνησης και της κεντρικής τράπεζας των ΗΠΑ, με τη διάθεση μεγάλων ποσοτήτων ρευστού στην αγορά, υπήρξε

καθοριστική. Με αυτόν τον τρόπο επωφελήθηκαν οι τράπεζες, μείωσαν τα επιτόκια και έδωσαν σημαντικά δάνεια στις μεγαλύτερες εισηγμένες επιχειρήσεις. Παρόλα αυτά, θεωρείται ότι η εν λόγω κρίση σήμανε τη νέα μείωση της οικονομικής δραστηριότητας που παρατηρήθηκε την περίοδο 1989-1992 στην παγκόσμια οικονομία.

1997: η κρίση στις ασιατικές «τίγρεις»

Μέχρι το 1997 χώρες της Ασίας, όπως η Ταϊλάνδη, η Μαλαισία, οι Φιλιππίνες και η Ινδονησία γνώριζαν μια ραγδαία ανάπτυξη. Οι επενδύσεις που προσέλκυαν έφταναν στο ήμισυ των συνολικών επενδύσεων σε αναπτυσσόμενες χώρες. Ιαπωνικές τράπεζες και αμερικανικοί οργανισμοί επένδυσαν σε αυτές, χωρίς να ανησυχούν για τα κέρδη τους, καθώς τα τοπικά νομίσματα ήταν προσκολλημένα στο δολάριο.

Ωστόσο, ο ξέφρενος ρυθμός των επενδύσεων και τα ελλείμματα στον προϋπολογισμό των ασιατικών χωρών είχαν ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να συγκρατήσουν τη συναλλαγματική ισοτιμία με το δολάριο. Με την εγκατάλειψη της εν λόγω ισοτιμίας ακολούθησε ραγδαία πτώση στα χρηματιστήρια και στις τιμές των οικοδομικών επιχειρήσεων που ανθούσαν μέχρι τότε. Ενδεικτικό είναι ότι το χρηματιστήριο του Χονγκ Κονγκ σημείωσε πτώση 64% κατά την περίοδο 1997-1998.

Οι επιπτώσεις της κρίσης παρέμειναν μέχρι και το 1998. Στις Φιλιππίνες η ανάπτυξη άγγιξε το μηδέν. Μόνο η Σιγκαπούρη και η Ταϊβάν απέφυγαν τις σοβαρές συνέπειες της κρίσης, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι η κρίση δεν τις άγγιξε. Ωστόσο, μέχρι το 1999 τα σημάδια ανάκαμψης στις οικονομίες της Ασίας άρχισαν να γίνονται εμφανή.

2000: Η «φούσκα» των μετοχών υψηλής τεχνολογίας

Στα τέλη της δεκαετίας του ’90, οι εταιρείες του internet βρέθηκαν στο απόγειο τους. Η τάση για επένδυση σε μετοχές υψηλής τεχνολογίας ήταν γενικευμένη. Το φαινόμενο κορυφώθηκε τον Ιανουάριο του 2000, όταν η AOL εξαγόρασε με το αστρονομικό ποσό των 200 δισ. δολαρίων τον όμιλο Time Warner. Το Μάρτιο του 2000 ο δείκτης μετοχών υψηλής τεχνολογίας Nasdaq έφτασε το ιστορικό του υψηλό άνω των 5.000 μονάδων. Η φούσκα έσκασε, με το δείκτη Nasdaq να χάνει μέχρι τον Οκτώβριο του 2002 το 78% της αξίας του.

Ως κύρια αίτια αυτής της πτώσης θεωρούνται οι υπερτιμημένες μετοχές των εταιρειών υψηλής τεχνολογίας, αλλά και η διαφθορά των εταιρειών μιας και πολλές από αυτές δήλωναν κέρδη υψηλότερα του πραγματικού. Συχνά επίσης, οι χρηματιστηριακοί αναλυτές έδιναν θετικές εισηγήσεις για μετοχές εταιρειών που είχαν σημαντικά οικονομικά προβλήματα. Οι συνέπειες για την αμερικανική οικονομία ήταν ευρύτερες. Η πτώση ήταν απότομη, οι επενδύσεις «πάγωσαν» και η 11η Σεπτεμβρίου αποτέλεσε τη χαριστική βολή. Η Fed όμως παρενέβη εγκαίρως, μειώνοντας διαδοχικά τα επιτόκια και βοηθώντας τη μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη να ανακάμψει.

2007: Η κρίση των subprimes

Στις αρχές του καλοκαιριού του 2007 οι ΗΠΑ είδαν για άλλη μια φορά την οικονομία τους να συρρικνώνεται. Μία νέα λέξη άρχισε να απασχολεί όσους

ασχολούνται με τα οικονομικά: τα subprimes δάνεια. Πρόκειται για στεγαστικά δάνεια που χρηματοδοτούν πέραν του 100% της αξίας του ακινήτου, καθώς επίσης και δάνεια με υψηλότερο επιτόκιο σε μη φερέγγυους δανειολήπτες. Αυτό σημαίνει ότι χορηγούνταν σε δανειολήπτες με μεγάλη πιθανότητα να μην μπορέσουν να τα αποπληρώσουν, είτε γιατί έχουν χαμηλό εισόδημα, είτε γιατί δεν έχουν μόνιμη εργασία. Επιπλέον, οι τόκοι είναι εξαιρετικά υψηλοί αλλά και κυμαινόμενοι, δίνοντας το έναυσμα δημιουργίας ενός κερδοσκοπικού συστήματος γύρω από αυτά. Με μόνο στόχο την επίτευξη κέρδους, τα δάνεια χορηγήθηκαν στα αμερικανικά νοικοκυριά, χωρίς προηγουμένως οι τράπεζες να ελέγξουν τη δυνατότητα αποπληρωμής τους. Αυτό σε συνδυασμό με την κρίση της αγοράς ακινήτων και την πτώση των τιμών επέφερε μία γενικευμένη κρίση. Ακολούθησαν κατασχέσεις σπιτιών και χιλιάδες εξώσεις. Η πώληση αυτών απλά επιδείνωσε την κατάσταση. Μέσα από αλυσιδωτές αντιδράσεις η ύφεση της αμερικανικής οικονομίας θεωρήθηκε πλέον δεδομένη.

Οι ανησυχίες όμως, έχουν εξαπλωθεί και στις ευρωπαϊκές και ασιατικές αγορές. Το αποτέλεσμα είναι οι κεντρικές τράπεζες να διοχετεύουν δισεκατομμύρια ευρώ ή δολάρια σε αυτές. Το συνολικό ύψος της ζημίας για το σύνολο της παγκόσμιας αγοράς αποτιμάται σε πάνω από 400 δισ. ευρώ, από τα οποία πάνω από 150 δισ. ευρώ εκτιμάται ότι θα είναι η ζημία που θα επιβαρύνει τις μεγάλες ξένες τράπεζες.

Ο αντίκτυπος της κρίσης είναι πλέον εμφανής και στην Ελλάδα. Δεν έχουν επηρεαστεί μόνο οι τράπεζες αλλά και η αγορά ακινήτων, δημιουργώντας σαφείς προϋποθέσεις για να αυξηθεί το κόστος του χρήματος. Οι μετοχές του Χρηματιστηρίου Αθηνών, στις οποίες έχουν κάνει σημαντικές επενδύσεις οι ξένες τράπεζες έχουν πιεστεί πολύ.

WE WANT TO BE
CITIZENS
not
TRANSIENTS
FOR JOBS
AND

Οικονομική κρίση του 21^{ου} αιώνα

Η κρίση που επικρατεί στην παγκόσμια οικονομία δεν έχει κοπάσει. Από χρηματοοικονομική κρίση του δυτικού κόσμου μετατράπηκε σε παγκόσμια οικονομική κρίση της πλειονότητας των χωρών του πλανήτη και στη συνέχεια απέκτησε επικίνδυνες μορφές και διαστάσεις μακροπρόθεσμου χαρακτήρα, μια από τις οποίες είναι και η σημερινή οικονομική κρίση στην Ευρωζώνη και το δραματικό αδιέξοδο της ελληνικής οικονομίας.

Εώς τις αρχές του 2007, η παγκόσμια οικονομία λειτουργούσε σ' ένα περιβάλλον απεριόριστης αισιοδοξίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι εκείνη την περίοδο σημειώθηκε η υψηλότερη μέση παγκόσμια ανάπτυξη των τελευταίων 40 ετών. Επίσης, η εποχή αυτή χαρακτηρίστηκε από τον O' Neill, ως εποχή της <<υπέρτατης ευδαιμονίας>>.

Επιπλέον, το σταδιακό παγκόσμιο άνοιγμα των συνόρων στην κίνηση αγαθών και υπηρεσιών τα τελευταία χρόνια, η κατάλυση του υπαρκτού σοσιαλισμού στην Ανατολική Ευρώπη στο τέλος της δεκαετίας του 1980 καθώς και οι εντυπωσιακές αναπτυξιακές επιδόσεις των χωρών της Ασίας από το 1990, όλα αυτά μαζί εξέμπεμπαν την πεποίθηση ότι η τροχιά της παγκόσμιας ανάπτυξης είναι δεδομένη, ότι τίποτα δεν σταματά τη ροή της ελεύθερης οικονομίας και ότι το μέλλον θα είναι πάντα καλύτερο από το παρόν! Επίσης, η αισιοδοξία ήταν ακόμη μεγαλύτερη στον χρηματοοικονομικό τομέα !

Σε τέτοιες συνθήκες αισιοδοξίας και εφησυχασμού, οι υπερβολές που σήμερα αναγνωρίζουμε, τότε φαίνονταν φυσιολογικές, τα ρίσκα που λαμβάνονταν από τον χρηματοοικονομικό τομέα ήταν μεγάλα! Επίσης, ο έλεγχος των εποπτικών αρχών ήταν ελάχιστος και καθησυχαστικός.

Η προσγείωση στην πραγματικότητα και η κρίση ξεκίνησε το 2007.

Η κρίση αυτή έφερε στην επιφάνεια ενδοιασμούς για το αν η προηγούμενη περίοδος ανάπτυξης βασίζονταν σε γερά θεμέλια και κυρίως για το αν υπήρχαν κρυφά προβλήματα σε πολλά τμήματα της χρηματοοικονομικής αγοράς.

Αιτία της ύφεσης

Η ύφεση ξεκίνησε από ένα συνδυασμό πολλαπλών παραγόντων, με κυριότερο την υποτίμηση των κινδύνων στη συμπεριφορά των επενδυτών αλλά κυρίως των επενδυτικών τραπεζών και πολλών άλλων χρηματοοικονομικών μεσαζόντων με την ακρότατη επιδίωξη για γρήγορο κέρδος. Η χρηματοοικονομική ύφεση μετασχηματίστηκε σε οικονομική ύφεση όταν οι τράπεζες περιόρισαν τις πιστώσεις πρός τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, αφού η μείωση των κεφαλαίων τους από τις απώλειες στην αξία των περιουσιακών τους στοιχείων, επέφερε πολλαπλασιαστική αναγκαστική μείωση του μεγέθους του ενεργητικού τους ώστε να διατηρηθεί η κεφαλαιακή τους επάρκεια. Αυτό έγινε ιδιαίτερα εμφανές στη χρηματοδότηση του διεθνούς εμπορίου, το οποίο κατέρρευσε στο τελευταίο τρίμηνο του 2008 και το πρώτο τρίμηνο του 2009. Όλος ο πλανήτης επηρεάστηκε τότε, διότι ο πλανήτης είναι πλέον συνδεδεμένος με στενές εμπορικές σχέσεις. Επηρεάστηκαν και οι χώρες με σταθερό χρηματοπιστωτικό τομέα και με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, όπως η Κίνα, η Βραζιλία και η Ινδία.

Μια από τις βασικότερες αιτίες που οδηγούν στην ύφεση μιας οικονομίας είναι ο υπερβολικός δανεισμός. Το εύκολο χρήμα είναι η κύρια αιτία του υπερδανεισμού. Όταν ένας επενδυτής πιστεύει πως μπορεί να βγάλει κέρδος 100% ετησίως δανειζόμενος με επιτόκιο 6%, θα δελεασθεί να δανειστεί, να επενδύσει και να κερδοσκοπήσει με τα χρήματα αυτά. Αυτός ήταν και ο πρωτεύων παράγοντας που οδήγησε στην υπερχρέωση του 1929. Εφευρέσεις και τεχνολογικές βελτιώσεις δημιούργησαν τεράστιες επενδυτικές ευκαιρίες, οδηγώντας σε μεγάλα χρέη.

Υποθέτοντας πως σε κάποιο δεδομένο χρονικό διάστημα παρουσιάζεται μια κατάσταση υπερχρέωσης,, το γεγονός αυτό θα οδηγήσει σε ρευστοποίηση, είτε λόγω της ανησυχίας των πιστωτών, είτε των δανειοληπτών ή και των δύο. Τότε μπορούμε να εξάγουμε την ακόλουθη συμπερασματική αλυσίδα που απαρτίζεται από εννέα κρίκους:

(1) Ρευστοποίηση των χρεών που οδηγεί σε εν θερμώ πωλήσεις.

(2) Συστολή των νομισματικών αποθεμάτων, καθώς τα τραπεζικά δάνεια αποπληρώνονται και περιορίζεται η ταχύτητα διακίνησης.

(3) Πτώση στα επίπεδα των τιμών. Συμπεραίνοντας πως η πτώση αυτή δε σχετίζεται με ανατίμηση θα πρέπει να ακολουθήσει:

(4) μια ακόμη μεγαλύτερη πτώση στην καθαρή αξία των επιχειρήσεων προκαλώντας πτωχεύσεις και

(5) μια παρόμοια πτώση στα κέρδη, η οποία οδηγεί σε ανησυχία, η οποία με την σειρά της οδηγεί σε:

(6) Μείωση της παραγωγής, των συναλλαγών και της εργασίας. Αυτές οι απώλειες, οι πτωχεύσεις και η ανεργία οδηγούν σε:

(7) Απαισιοδοξία και έλλειψη αυτοπεποίθησης, αυτό το κλίμα εν συνεχεία οδηγεί σε

(8) Αποταμίευση. Αυτές οι μεταβολές , συνολικά, προκαλούν:

(9) Περίπλοκες στρεβλώσεις στα επιτόκια δανεισμού και συγκεκριμένα μια πτώση στα ονομαστικά επιτόκια και στην αξία του χρήματος, συνοδευόμενη από μια αύξηση στα πραγματικά επιτόκια και της αγοραστικής αξίας των εμπορευμάτων.

Επίσης, υποστηρίζεται ότι η ιδιαίτερα χαλαρή νομισματική της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας για ικανό χρονικό διάστημα ευθύνεται για την εμφάνιση υπερβολικής ρευστότητας, με αποτέλεσμα την εμφάνιση ανισορροπιών και τελικά της <<φούσκας>> στην αγορά κατοικίας. Επιπλέον, τα χαμηλά επιτόκια και οι χαμηλές αποδόσεις των επενδύσεων οδήγησαν τους συμμετέχοντες στις χρηματοπιστωτικές αγορές στην ανάληψη υψηλών κινδύνων δια των διαφόρων καινοτομικών χρηματοπιστωτικών μέσων, χωρίς να επιδεικνύουν τη δέουσα προσοχή για τη στάθμιση ή/και αντιστάθμιση αυτών των κινδύνων.

Μια άλλη βασική αιτία της ύφεσης θεωρείται η φοροδιαφυγή. Με τον όρο αυτό εννοούμε όλες εκείνες τις παράνομες πράξεις του φορολογουμένου, οι οποίες γίνονται προκειμένου να πετύχει την πληρωμή λιγότερου ή καθόλου φόρου. Η φοροδιαφυγή είναι ένα σοβαρό αίτιο για μεγάλα δημόσια ελλείμματα διότι προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών για το κράτος και το καθιστά ανίκανο να καλύψει τα έξοδά του. Αυτό οδηγεί τις Κυβερνήσεις σε αυξημένο εξωτερικό ή εσωτερικό δανεισμό. Το πρώτο σημαίνει λιγότερη ανεξαρτησία και ελευθερία οικονομικών καθώς και άλλων επιλογών για τη χώρα, αλλά και αύξηση του δημσίου χρέους λόγω των υψηλών επιτοκίων του εξωτερικού δανεισμού.Το δεύτερο σημαίνει αύξηση των επιτοκίων προκειμένου να προσελκυσθούν ιδιωτικά κεφάλαια προς κάλυψη του δημόσιου ελλείματος, όμως αυτό μειώνει την κυκλοφορία του χρήματος στην αγορά και εγκλωβίζει μεγάλα ιδιωτικά κεφάλαια στο Κρατικό Θησαυροφυλάκιο με αποτέλεσμα την μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων, που είναι απολύτως αναγκαίες για την ανάπτυξη της Οικονομίας, με αποτέλεσμα στασιμότητα και μείωση ανταγωνιστικότητας.

Άλλη βλαβερή συνέπεια της φοροδιαφυγής είναι η δημιουργία ανισοτήτων μεταξύ των πολιτών, μια και κάποια επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν και κάποια όχι, κάτι που όχι μόνο δημιουργεί ανισότητα ως προς την επιβάρυνση των φορολογουμένων, αλλά οι φόροι γίνονται ακόμη επαχθέστεροι για τους μη φοροδιαφεύγοντες λόγω της υστέρησης των δημοσίων εσόδων, υστέρηση που συνήθως καλύπτεται από την επιβάρυνση εκείνων που ήδη πληρώνουν πολλούς φόρους.

Πρόβλημα, όμως, δημιουργείται και στον τομέα του ανταγωνισμού ο οποίος νοθεύεται, αφού κάποιες αδύναμες επιχειρήσεις με οριακή κερδοφορία, χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή σαν στρατηγικό πλεονέκτημα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους και αυτό βέβαια βρίσκεται πολύ μακριά από την ήδη ουτοπική ιδέα του τέλειου ανταγωνισμού. Αυτό επιπλέον αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις από νέες επενδύσεις και ανάληψη ρίσκων για αύξηση της κερδοφορίας τους,αφού αυτό μπορούν να το επιτύχουν με πολύ ευκολότερο τρόπο, την φοροδιαφυγή.

Η παραοικονομία, της οποίας κύριο μέρος και αιτία αποτελεί η φοροδιαφυγή, σημαίνει όμως ότι και πολλά ιδιωτικά εισοδήματα μένουν εκτός των επισήμων στατιστικών και υπολογισμών, όπως αυτός του Α.Ε.Π., που δείχνουν την πραγματική κατάσταση της οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι η κυβέρνηση δεν έχει την ακριβή εικόνα της κατάστασης και είναι πολύ πιθανό να λάβει λανθασμένες αποφάσεις σε σχέση με την οικονομία και πιθανώς να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από εκείνα που θέλει να λύσει. Τέλος, αν λάβουμε σαν δεδομένο ότι οι δραστηριότητες των φοροδιαφυγάδων πληρώνονται πάντοτε τοις μετρητοίς, η φοροδιαφυγή μειώνει την ελαστικότητα της ζήτησης ρευστού στις αλλαγές των κρατικών επιτοκίων , κάτι που σημαίνει μεγαλύτερες δυσκολίες στην εφαρμογή νομισματικής πολιτική

Πρόβλημα επιχειρηματικότητας

Η επιχειρηματικότητα είναι παραγωγική και δημιουργεί πλούτο, θέσεις εργασίας και ευημερία στις κοινωνίες που την εκτιμούν και την αναγνωρίζουν[1]. Στην Ελλάδα, το «μικρόβιο» της επιχειρηματικότητας (το «δαιμόνιο» του Έλληνα) είναι αρκετά ανεπτυγμένο για τα διεθνή δεδομένα. Σύμφωνα με πρόσφατη σχετική έρευνα (Total Entrepreneurship Activity Index, Global Entrepreneurship Monitor, GEM) προκύπτουν τα ακόλουθα:

Από τα επιχειρηματικά εγχειρήματα στην Ελλάδα μόλις το 16,14% μπορεί να χαρακτηριστεί ως υψηλών δυνατοτήτων, που σημαίνει ότι συμβάλλουν στην επέκταση των αγορών, στη δημιουργία απασχόλησης, στην αύξηση του εξαγωγικού προσανατολισμού της χώρας και από αυτή την άποψη οι ελληνικές επιδόσεις συγκριτικά με άλλες χώρες είναι ικανοποιητικές (17^{η} θέση μεταξύ των 31 χωρών του δείγματος GEM).Όμως η Ελλάδα φαίνεται να υστερεί συγκριτικά από την άποψη της εταιρικής επιχειρηματικότητας, δηλαδή από την άποψη του βαθμού στον οποίο οι υφιστάμενες, παλαιότερες επιχειρήσεις –σε αντιδιαστολή με τις υπό εκκίνηση και εκείνες που δεν έχουν ακόμη κλείσει 42 μήνες ζωής –προωθούν καινοτομίες (33^{η} θέση μεταξύ 40 χωρών που καλύφθηκαν από τη σχετική έρευνα το 2002-2003). Αυτό συνδέεται με το γεγονός ότι η εταιρική επιχειρηματικότητα αποτελεί χαρακτηριστικό κυρίως των μεγάλων επιχειρήσεων, ενώ στη χώρα μας επικρατούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Συγκριτικά, υψηλό κόστος της συνολικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα

(περίπου 30%) χαρακτηρίζεται ως «επιχειρηματικότητα ανάγκης», και όχι ως «επιχειρηματικότητα ευκαιρίας». Αυτό μπορεί να επηρεάζει αρνητικά το συνολικό δημιουργικό αποτέλεσμα της επιχειρηματικότητας, με την έννοια ότι οι προοπτικές όσων επιχειρούν εξ ανάγκης μπορεί να είναι συγκριτικά περιορισμένες. Τέλος, η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα αποδεικνύεται ότι αποτελεί σε μεγάλο βαθμό ατομική υπόθεση, με μέσο αριθμό ιδιοκτητών μίας νέας επιχείρησης 1,5 άτομα και μέσο αριθμό απασχολουμένων ανά επιχείρηση δύο (2) άτομα .

Η χρηματοδότηση των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων το 2003 ανήλθε στα € 6 δις. (3,9% του ΑΕΠ), με το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων να προέρχεται από συσσωρευμένη αποταμίευση του ίδιου του επιχειρηματία και του στενού οικογενειακού του περιβάλλοντος. Οι Έλληνες επιχειρηματίες είναι κυρίως άνδρες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο που ήδη εργάζονται. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα διαμορφώθηκε στο 40% του συνόλου το 2007.

Η επιχειρηματική προσπάθεια εκκολάπτεται καλύτερα και αποδίδει περισσότερο όταν δραστηριοποιείται σε περιβάλλον που διαθέτει καλό χρηματοδοτικό σύστημα, έργα υποδομής, υπηρεσίες υποστήριξης, πρόσβαση σε ένα ικανό και συνεργάσιμο εργατικό δυναμικό και γραφειοκρατικό σύστημα, που να μην αποθαρρύνει τη δημιουργία ή ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Από τις απόψεις αυτές οι συνθήκες που επικρατούν στη χώρα μας σε σύγκριση με άλλες χώρες υπολείπονται σε μεγάλο βαθμό του επιθυμητού.

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά στα διοικητικά-γραφειοκρατικά εμπόδια ως προς τη σύσταση νέων επιχειρήσεων η χώρα μας καταλαμβάνει την τελευταία θέση μεταξύ των 25 χωρών μελών της ΕΕ (WEF, 2008), ενώ σύμφωνα με τους δείκτες ευκολίας συστάσεως επιχειρήσεων και ευκολίας άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας η χώρα μας καταλαμβάνει μια από τις τελευταίες θέσεις μεταξύ των 25 χωρών μελών της ΕΕ (IMD: WCY, 2008). Λίγο καλύτερη, αλλά όχι ικανοποιητική, είναι και η

εικόνα που προκύπτει για τη χώρα μας σχετικά με δυνατότητα των ελληνικών επιχειρήσεων να προσαρμόζονται στις μεταβολές της αγοράς.

Τα αποτελέσματα των ανωτέρω ερευνών σχετικά με τα εμπόδια στην επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα φαίνεται να αντικρούονται σε σημαντικό βαθμό από σχετική μελέτη, στην οποία τα αποτελέσματα προκύπτουν από πραγματικές συγκριτικές μετρήσεις της σημασίας και του κόστους των γραφειοκρατικών εμποδίων και των ρυθμιστικών παρεμβάσεων στην ανταγωνιστικότητα και όχι μόνο απλές γνώμες εμπειρογνωμόνων, όπως συμβαίνει με τις προηγούμενες πηγές[2].

Σχετικά με το βαθμό επιβάρυνσης της διαδικασίας ίδρυσης μιας επιχείρησης με γραφειοκρατικά εμπόδια η συγκριτική θέση της χώρας μας ήταν ικανοποιητική και η πρόοδος που σημειώθηκε το 2008 έναντι του 2003 ήταν υπαρκτή. Είναι επίσης σημαντικό ότι, σύμφωνα με την ίδια μελέτη, η Ελλάδα δεν φαίνεται να καταλαμβάνει δυσμενή θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ αναφορικά με α) την «αδιαφάνεια των ρυθμιστικών και γραφειοκρατικών κανόνων που εμποδίζουν την επιχειρηματικότητα» και β) «το σύνολο των γραφειοκρατικών και ρυθμιστικών εμποδίων στην επιχειρηματικότητα».

Συμπερασματικά, σημειώνεται ότι το πρόβλημα της Ελλάδος στον τομέα της επιχειρηματικότητας δεν είναι η δυσκολία ίδρυσης επιχειρήσεων, αλλά η σχετική αδυναμία που παρατηρείται στον τομέα της διαχρονικής ανάπτυξης της ελληνικής επιχείρησης και της μετάβασής της από την μικρή ή μικρομεσαία «οικογενειακή επιχείρηση» στην επιχείρηση με «επαγγελματικό management».

Επιπτώσεις της ύφεσης

Η οικονομία στην φάση αυτή της ύφεσης είναι σε πάρα πολύ δυσάρεστη θέση, στην ουσία μια οικονομική πτώση που επηρεάζει όλους τους τομείς μιας οικονομικής δραστηριότητας. Τα συμπτώματα της ύφεσης εμφανίζονται απότομα μέσα στην φάση της καθόδου, εκεί που η οικονομία έχει βραδύτητα, στασιμότητα και σε ελάχιστο χρόνο ξεκινάει η πτώση. Οι επενδύσεις υποχωρούν, η ζήτηση για

καταναλωτικά αγαθά είναι ανεπαρκής και ολοένα και μικραίνει περισσότερο. Ηπαραγωγή και τα εισοδήματα και αυτά με την σειρά τους συρρικνώνονται. Η μόνη μονάδα που μεγαλώνει κατά την διάρκεια της ύφεσης είναι η ανεργία. Αυτό όμως δεν είναι καλό, πολλές είναι οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν ζημίες στον ισολογισμό τους και προκειμένου να έχουν κέρδη μειώνουν τα έξοδα τους όπως ένα από αυτά είναι οι μισθοί του προσωπικού.

Αρκετές όμως είναι και οι επιχειρήσεις που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν σε αυτή την πτώση, με αποτέλεσμα να κηρύττουν πτώχευση και να αφήνουν αρκετούς ανθρώπους χωρίς εργασία. Στην φάση αυτή παρουσιάζεται το φαινόμενο του στασιμοπληθωρισμού, όπου η ανεργία μεγαλώνει και ο πληθωρισμός είναι σταθερός. Η συνέπεια αυτή επηρεάζει την διανομή εισοδήματος. Παρ' όλα αυτά, η οικονομική κρίση (ύφεση) δεν έχει μόνο κινδύνους. Μπορεί ο βαθμός των αρνητικών επιπτώσεων να είναι μεγάλος έχει όμως και σ' ένα αξιοσέβαστο ποσοστό ευκαιριών και επενδύσεων! Αρκεί βέβαια να έχουμε τα κατάλληλα μέτρα και τρόπους αξιοποίησης.

Μέτρα αποφυγής κρίσης στην Ελλάδα

Στο σημείο αυτό θα αναλυθούν οι ενέργειες όλες εκείνες με τις οποίες η Ελλάδα προσπάθησε κ προσπαθεί να επέλθει όσο το δυνατόν ανώδυνα από την φάση της ύφεσης.Η αντιμετώπιση της κρίσης δεν είναι εύκολη υπόθεση. Μια οργανωμένη αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης απαιτεί μια σειρά ενεργειών τόσο σε νομισματική όσο σε δημοσιονομική πολιτική, στην ελεύθερη αγορά της Ελλάδας. Ταυτόχρονα, όμως, απαιτεί και τον συντονισμό αυτών των ενεργειών σε διεθνές επίπεδο αφού η χώρα μας λειτουργεί σε μία διεθνή αγορά-οικονομία.Ας μην ξεχνάμε όμως ότι η οικονομική κρίση βρήκε την Ελλάδα σε δύσκολη οικονομική κατάσταση με ελλείματα (δημοσίου και ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών), χρέη και περιορισμένα όρια άσκησης εθνικής πολιτικής ως μέλος της Ε.Ε.

Μέτρα αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης είναι:

Όσον αφορά τα εργασιακά θέματα, έχουν λειφθεί μέτρα (από το πολιτικό μέτωπο της Ελλάδας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) για την μείωση του βασικού μισθού στα 600 ευρώ και αυτό λόγω της αύξησηςτων ασφαλιστικών

εισφορών αλλά και τη μείωση του αφορολογήτου στις 5000ευρώ .Με άλλα λόγια έχει επέλθει μια μείωση στους εργαζομένους στο ποσοστό του 22% του κατώτατου μισθού και το ποσοστό αυξάνεται για τους νέους εώς 25 ετών.

Επίσης, μείωση έχουμε και στο επίδομα ανεργίας κατα 20%. Αυτή την χρονική περίοδο το επίδομα ανεργίας ανέρχεται στα 360 ευρώ.

Επιπλέον, θα καταργηθούν και όλα τα ειδικά επιδόματα και θα παραμείνουν μόνο τέσσερα: οικογενειακό, θέσης, παραμεθόριου και επικίνδυνης και ανθιυγιεινής εργασίας.

Καθώς έχουν γίνει και θα επέλθουν ακόμα σαρωτικές αλλαγές στο εργασιακό, με απελευθέρωση του ορίου απολύσεων (σήμερα είναι 2% το μήνα) μαζί με την αλλαγή καθεστώτος των αποζημιώσεων. Επίσης, καταργούνται οι συλλογικές συμβάσεις αλλά μειώνονται και οι συντάξεις εώς 9% για ποσά άνω των 1400 ευρώ.Για την ώρα μένει σε εκκρεμότητα το θέμα περικοπής του 14ου μισθού. Βέβαια όλα αυτά τα μέτρα είναι το αντίτιμο των εργαζωμένων για να σωθεί η χώρα από την κρίση (ή την χρεωκοπία).

Ένα άλλο εργαλείο για την ενίσχυση των κρατικών ταμείων και την μείωση του ελλείμματος είναι η αύξηση της φορολόγησης των πολιτών και ειδικότερα μέσω της έμμεσης φορολόγησης.Έτσι, η κυβέρνηση αύξησε τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης (ΕΦΚ) σε ποτά και τσιγάρα. Με αυτό το μέτρο έχει διπλό σκοπο: αρχικά την ενίσχυση των δημοσίων εσόδων καθώς ταυτόχρονα προστατεύει και την δημόσια υγεία.Άλλα πρόσθετα μέτρα της κυβέρνησης το έτος 2011 (άμεσης-έμμεσης φορολόγησης) είναι: η εισφορά αλληλεγγύης των υπαλλήλων του δημοσίου τομέα και των ελεύθερων επαγγελματιών για την καταπολέμηση της ανεργίας, η μείωση του αφορολόγητου ορίου στα 5000 ευρώ για τα φυσικά πρόσωπα με ηλικίες 30-65 έτη, έκτακτη εισφορά σε οχήματα μεγάλου κυβισμού, σκάφη και πισίνες.

Επίσης, η βαθμιαία εναρμόνιση του φόρου πετρελαίου θέρμανσης με το φόρο πετρελαίου κίνησης,η αύξηση του συντελεστή Φ.Π.Α.(Φόρος Προστιθέμενης Αξίας) στην εστίαση από 13% σε 23%, η επιβολή ειδικού τέλους στις επιχειρήσεις που εξαιρούνται από τον αντικαπνιστικό νόμο, επιβολή Ε.Φ.Κ. στο φυσικό αέριο,τα έκτακτα τέλη στη Δ.Ε.Η. και η αύξηση των τελών κυκλοφορίας οχημάτων. Τέλος, η είσπραξη παραβόλων κατά την υποβολή αιτήσεων για ρύθμιση αυθαίρετων κτισμάτων και αλλαγών χρήσης ακινήτων.Και κάτι ακόμα αξιοσημείωτο είναι το άνοιγμα όλων των κλειστών επαγγελμάτων.

Με το <<κούρεμα>> του ελληνικού χρέους κατά 50 % και το πρόσθετο πακέτο βοήθειας του δεύτερου μνημονίου προς την Ελλάδα ύψους 130 δις ευρώ, θα μειωθεί η αξία των ελληνικών ομολόγων των ιδιωτών που διαθέτουν κατά 50%. Παράλληλα, αποφασίστηκε η ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών και αύξηση κατά ένα τρις ευρώ των κεφαλαίων του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Μια άλλη μορφή των μέτρων αντιμετώπισης της κρίσης είναι η αύξηση της επιχειρηματικότητας και συγκεκριμένα με το νέο αναπτυξιακό νόμο 3908/2011.

ο νόμος αυτός προσφέρει τα ακόλουθα είδη ενίσχυσης :

1.ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ

Παροχή χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου.

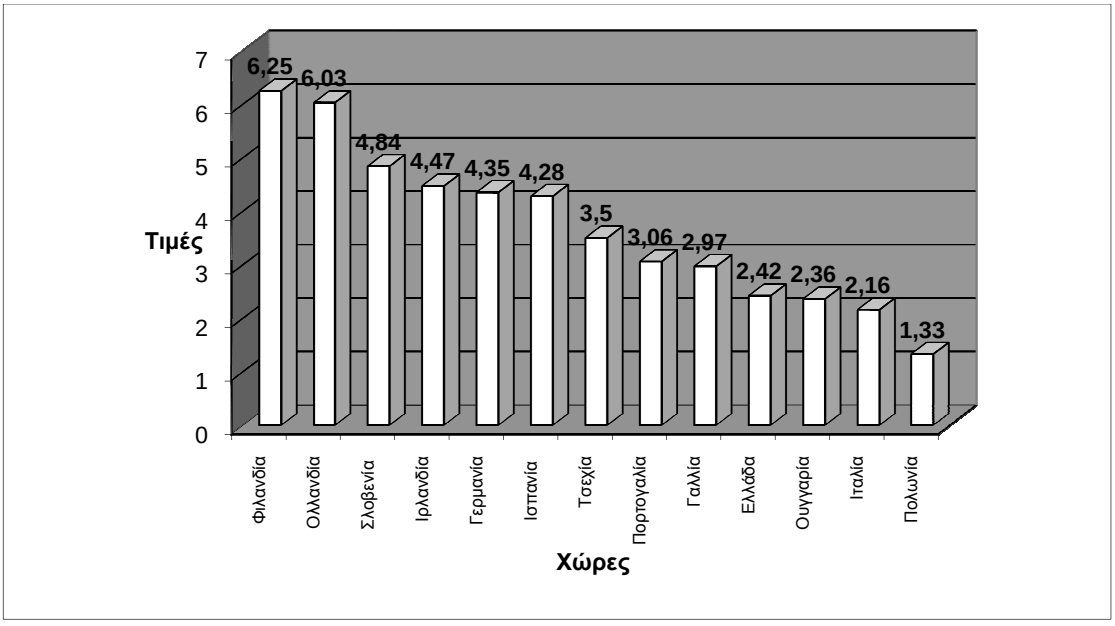
2.ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ

Κάλυψη τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης για τη απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού. Αυτή η επιδότηση δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 7 έτη.

3. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΑΛΛΑΓΗ

Η φορολογική απαλλαγή συνιστάται στην απαλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρων κερδών, τα οποία προκύπτουν με βάση τη φορολογική νομοθεσία, από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Το ποσό της φορολογικής απαλλαγής υπολογίζεται ως ποσοστό επί της αξίας των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας του καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού που αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση και συνιστά ισόποσο αφορολόγητο αποθεματικό.

Με άλλα λόγια, με αυτό το νόμο, προωθείται η οικονομική ανάπτυξη της χώρας με τη διαμόρφωση καθεστώτων ενίσχυσης των επενδύσεων, με τα οποία βελτιώνεται η επιχειρηματικότητα, η τεχνολογική ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και η περιφερειακή συνοχή. Επίσης, προωθούνται η πράσινη οικονομία, η αποτελεσματική λειτουργία των διαθέσιμων υποδομών και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας.

Σχήμα Βαθμός ανεξαρτησίας δημοσίου τομέα από πολιτικές παρεμβάσεις.

Σ' αυτό το σημείο, έχοντας αναπτύξει την φάση της κρίσης, τα συμπτώματα-αποτελέσματά της καθώς και τα μέτρα που έχουν ληφθεί στην Ελλάδα για την ομαλότερη διέξοδο από αυτή,οφείλουμε να πούμε ότι "όπως κάθε τι δεν είναι μόνο άσπρο ή μαύρο" έτσι και μέσα σε περιόδους κρίσης υπάρχουν αξιόλογες οικονομικές ευκαιρίες ακόμα και για επενδύσεις! Βέβαια, θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στις επενδύσεις στην καινοτομία και την τεχνολογία και την παροχή κινήτρων για την ίδρυση εταιριών υψηλής τεχνολογίας.Η καινοτομία, η υψηλή τεχνολογία, η έρευνα και η εκπαίδευση, αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την αύξηση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας μιας οικονομίας. Επιτυχημένα παραδείγματα οικονομιών, που αναπτύχθηκαν βασιζόμενες στην τεχνολογική καινοτομία είναι η Ταιβάν, το Ισραήλ, η ίδια η Ιρλανδία εν μέρει, αλλά εν μέρει και η Ανατολική Γερμανία, αφού ενσωματώθηκε και ενοποιήθηκε με τη Δυτική Γερμανία. Ωστόσο επισημαίνεται, ότι η επένδυση στην καινοτομία θα πρέπει να είναι μια μακροχρόνια στρατηγική, η οποία δεν μπορεί να φέρει άμεσα αποτελέσματα, αλλά μπορεί να δημιουργήσει θετικό επιχειρηματικό και επενδυτικό κλίμα και να ξανακερδίσει την εμπιστοσύνη των αγορών και των επενδυτών, η οποία είναι απολύτως απαραίτητη για την επανεκκίνηση των συγκεκριμένων

Στην Ελλάδα απαιτείται βελτίωση του θεσμικού πλαισίου, επένδυση στην εκπαίδευση, σύνδεση της έρευνας με την εκπαίδευση, σύνδεση της ανώτατης εκπαίδευσης με την επιχειρηματική καινοτομία, η υποστήριξη σύστασης επιχειρηματικών και δικτύων καινοτομίας, η προσέλκυση ξένων επενδύσεων στον τομέα της τεχνολογίας, οι εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης τέτοιων σχεδίων όπως μέσω Venture Capital, η καλύτερη απορροφητικότητα των κοινοτικών κονδυλίων που έχουν σχέση με καινοτομία και τεχνολογία, η περιφερειοποίηση και διάχυση της καινοτομίας και όχι η συγκέντρωση της στα αστικά κέντρα, η αύξηση των δαπανών του κράτους και των εταιρειών σε έρευνα και τεχνολογία και η στροφή της ελληνικής οικονομίας σε πιο καινοτόμους κλάδους έντασης τεχνολογίας και καινοτομίας.

Τομείς στους οποίους η Ελλάδα έχει ήδη σχετικό συγκριτικό πλεονέκτημα με βάση τη μελέτη και άρα θα πρέπει να ξεκινήσει από αυτούς η επένδυση στην καινοτομία είναι εκτός από τον τουρισμό και τις μεταφορές, οι ιχθυοκαλλιέργειες, η καπνοβιομηχανία, η αγροτική παραγωγή, η παραγωγή τροφίμων, τα ενδύματα, οι εκτυπώσεις, τα χημικά και φαρμακευτικά, τα πλαστικά και οι μεταλλικές κατασκευές.

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Τρεις είναι βασικές κατηγορίες Συσσωματώσεων Επενδυτικών Κεφαλαίων, τα μακροπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα. Τα συγκεκριμένα εντοπίζονται σε κάθε χρηματιστηριακή αγορά. Το 100% του βραχυπρόθεσμου ορίζοντα είναι, κατά μέσο όρο, οι 8 συνεδριάσεις. Το 100% του μεσοπρόθεσμου είναι οι 30 συνεδριάσεις. Το 100% του μακροπρόθεσμου είναι οι 120 συνεδριάσεις (6 μήνες).

Τα χρονικά διαστήματα των τριών τάσεων, αντικατοπτρίζουν τις τρεις διαφορετικές στρατηγικές που ακολουθούν οι επενδυτικές εταιρίες, οι τράπεζες, οι ιδιώτες επενδυτές και γενικότερα όσοι εμπορεύονται σε κάθε χρηματιστηριακή αγορά ανά τον κόσμο.

Όσο μεγαλύτερη ασφάλεια επιζητεί κάποιος για το κεφάλαιο που διαχειρίζεται, τόσο περισσότερα δεδομένα πρέπει να λάβει υπόψη του. Ταυτόχρονα όμως πρέπει να καταφέρει να προλάβει την τάση σε σημείο τέτοιο που να του επιτρέπει να την εκμεταλλευτεί, δηλαδή να έχει το χρόνο να τοποθετήσει τα κεφάλαιά του σε ευνοϊκές τιμές, να επιτύχει κέρδη και τέλος να τα αποσύρει ούτως ώστε να καταγράψει τα κέρδη αυτά.

Τη μέγιστη δυνατή ασφάλεια συνήθως επιζητούν οι επενδυτές που διαχειρίζονται μεγάλα κεφάλαια. Όσο μεγαλύτερο το κεφάλαιο, τόσο περισσότερη ασφάλεια επιζητούν στην τοποθέτησή τους καθώς σε περίπτωση επιλογής λανθασμένης επενδυτικής στρατηγικής, οι απώλειες θα είναι ανάλογες του επενδεδυμένου κεφαλαίου.

Επίσης, όσο μεγαλύτερο το κεφάλαιο προς επένδυση τόσο πιο χρονοβόρα είναι η τοποθέτησή αλλά και η απόσυρσή του. Έτσι, για παράδειγμα αν ένα μεγάλο fund δει την αγορά στην οποία έχει επενδύσει να ακολουθεί πτωτική πορεία, αντίθετα με τις προβλέψεις των αναλυτών του για άνοδο, θα χρειαστεί μεγάλο χρονικό

διάστημα για να αποσύρει τα ήδη επενδεδυμένα κεφάλαια και θα πρέπει να το διαπράξει με μεγάλη προσοχή, ώστε να μην προκαλέσει περαιτέρω πτώση των τιμών, προκαλώντας μεγαλύτερο πλήγμα στο κεφάλαιό του, αφού θα χρειαστεί να πουλήσει και το ίδιο σε ακόμη χαμηλότερες τιμές

Είναι λοιπόν εξ' ορισμού αναγκασμένο να επενδύει με μακροπρόθεσμη στρατηγική η οποία, όμως, έχει ένα μέγιστο χρονικό διάστημα ασφαλείας, συνήθως, μέχρι έξι μήνες, καθώς ανταγωνιστικά funds προσπαθούν να επενδύσουν και εκείνα στην ίδια αγορά και κάθε καθυστέρηση σημαίνει μεν λιγότερο ρίσκο αλλά και πιο υψηλές τιμές, άρα μικρότερα περιθώρια κέρδους.

Τη δυνατότητα για ανάληψη μεγαλύτερου επενδυτικού κινδύνου, έχουν συνήθως όσοι διαχειρίζονται μικρότερα κεφάλαια, τα οποία είναι σχετικά ευέλικτα και μπορούν να αποσυρθούν ευκολότερα σε περίπτωση που η πρόβλεψη των αναλυτών αποδειχθεί λανθασμένη. Τα μικρότερα αυτά funds είναι συνήθως εγχώρια και ακολουθούν κυρίως μεσοπρόθεσμη στρατηγική.

Τέλος, βραχυπρόθεσμα προσεγγίζουν την αγορά κυρίως οι traders, ή ακόμα και μερικά από τα προαναφερθέντα funds της δεύτερης κατηγορίας, αλλά συνήθως με μικρά σχετικά κεφάλαια, λόγω του αυξημένου ρίσκου και του βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα της επένδυσης.

Δεν είναι μόνο τα funds που αναφέραμε που έχουν μακροπρόθεσμη ή μεσοπρόθεσμη στρατηγική, ούτε είναι οι traders οι μόνοι που προσεγγίζουν βραχυπρόθεσμα τις χρηματιστηριακές αγορές.

Ολόκληρο το σύνολο των εμπλεκομένων στις χρηματιστηριακές αγορές, ιδιώτες μικροεπενδυτές, ιδιώτες μεγαλοεπενδυτές, traders, πολυεθνικά ή εγχώρια funds, κλπ. υπάγονται τελικά σε μία από τις τρεις κατηγορίες ανάλογα με τη στρατηγική που ακολουθούν.

Και αυτό γιατί εφόσον τα μεγάλα funds έχουν εδώ και δεκάδες χρόνια καθιερώσει τη μακροπρόθεσμη στρατηγική των έξι περίπου μηνών ως τη βέλτιστη

για το συμφέρον τους, τα μικρότερα funds εκμεταλλευόμενα τη σχετική ευελιξία τους τοποθετούνται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό τους είτε μακροπρόθεσμα είτε μεσοπρόθεσμα προσπαθώντας από τη μια να προλάβουν τα μεγάλα funds και θέλοντας από την άλλη να ενισχύσουν τη θέση τους όταν δουν ότι τα μεγάλα funds συμφωνούν με την πρόβλεψή τους για την κατεύθυνση που θα κινηθεί η αγορά.

Οι traders προσπαθούν να εκμεταλλεύονται τη δική τους μέγιστη ευελιξία και να επιτυγχάνουν κέρδη εμπορευόμενοι βραχυπρόθεσμα.

Όλοι οι υπόλοιποι που θέλουν να επενδύσουν σε οποιαδήποτε χρηματιστηριακή αγορά, εξαναγκάζονται ουσιαστικά να ακολουθήσουν μία από τις παραπάνω στρατηγικές, είτε το αντιλαμβάνονται είτε όχι.

Έτσι, τελικά, οδηγούμαστε σε μια ακούσια ή και ενίοτε εκούσια, σε ένα βαθμό, συσσωμάτωση κεφαλαίων, η οποία καταλήγει στο σχηματισμό τριών διαφορετικών group κεφαλαίων σε κάθε χρηματιστηριακή αγορά[3]:

1. Το βραχυπρόθεσμο.
2. Το μεσοπρόθεσμο.
3. Το μακροπρόθεσμο.

Στο μακροπρόθεσμο group συμπεριλαμβάνονται τα funds εκείνα που διαχειρίζονται τα μεγαλύτερα προς επένδυση κεφάλαια, στο μεσοπρόθεσμο group τα funds με μικρότερα χαρτοφυλάκια και στο βραχυπρόθεσμο group τα πλέον αδύναμα funds, καταλήγουμε στη δεύτερη αιτία που προκαλεί το διαχωρισμό των τριών τάσεων με βάση τη βαρύτητα της κάθε μιας.
Και η δεύτερη αιτία δεν είναι άλλη από το μέγεθος των κεφαλαίων που διαθέτει και διαχειρίζεται το κάθε group, η κάθε ακούσια ή εκούσια συσσωμάτωση κεφαλαίων, ανάλογα με την τάση που λαμβάνει ως σημείο αναφοράς.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΕΠΕΝΔΥΤΗ

Ο όρος "μικροεπενδυτής" είναι ένας όρος που δεν αναγνωρίζεται από κανέναν επίσημο φορέα. Στην Κεφαλαιαγορά, υπάρχουν δύο ειδών επενδυτές. Συγκεκριμένα έχουμε τους θεσμικούς και τους μη θεσμικούς. Όταν λέμε «μη θεσμικοί» εννοούμε τους ιδιώτες επενδυτές οι οποίοι δεν έχει καμία σημασία αν έχουν 5.000 ή 100.000 ή 500.000 χαρτοφυλάκιο[4].

Ο όρος «μικροεπενδυτής» είναι παλαιότερη εφεύρεση κάποιων που ήθελαν να απαξιώσουν τη συμμετοχή των ιδιωτών επενδυτών στις εισηγμένες εταιρείες και στις Γενικές Συνελεύσεις. Ο όρος έχει παραμείνει και στις μέρες μας χρησιμοποιείται μόνο ακαδημαϊκά. Ο όρος προσδιορίζεται και με βάση το κεφάλαιο που διαθέτει ο κάθε επενδυτής. Συγκεκριμένα ο έχων 1.000.000 Ευρώ είναι «μικροεπενδυτής» μπροστά σε κάποιον που έχει χαρτοφυλάκιο 100.000.000 Ευρώ.

ΔΕΣΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΕΠΕΝΔΥΤΗ

Οι «δέσμες επενδυτικών προϊόντων για ιδιώτες επενδυτές» παρέχουν στους μικροεπενδυτές εύκολη πρόσβαση στις χρηματοοικονομικές αγορές.

Το ρυθμιστικό πλαίσιο για τα εν λόγω προϊόντα πρέπει να προσφέρει εύρωστο και συνεπές έρεισμα για αποτελεσματικές και υπεύθυνες ιδιωτικές επενδύσεις. Με την κατάρρευση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών φάνηκε πόσο επείγον είναι να εξασφαλιστεί διαμόρφωση του σωστού ρυθμιστικού πλαισίου, ούτως ώστε να επέλθει αποκατάσταση της εμπιστοσύνης σε υγιή βάση.

Υπάρχουν πολλοί νόμοι για την προστασία των επενδυτών. Ωστόσο, οι απαιτήσεις της νομοθεσίας σχετικά με τη διαφάνεια των προϊόντων, τις πωλήσεις και την παροχή συμβουλών διαφέρουν ανάλογα με τη νομική μορφή του προϊόντος και το κύκλωμα διανομής. Η κατάσταση αυτή δεν αποτελεί συνεπή βάση για την προστασία των μικροεπενδυτών, ούτε για την εξισορροπημένη

ανάπτυξη της αγοράς για δέσμες επενδυτικών προϊόντων για ιδιώτες επενδυτές. Το επίπεδο προστασίας που προσφέρεται στον μικροεπενδυτή δεν πρέπει να ποικίλλει ανάλογα με τη νομική μορφή των εν λόγω προϊόντων.

Οι επενδύσεις των ιδιωτών στις χρηματοπιστωτικές αγορές διοχετεύονται σήμερα σε μεγάλο βαθμό προς «δέσμες» επενδυτικών προϊόντων για ιδιώτες επενδυτές. Τα προϊόντα αυτά μπορούν να λάβουν πληθώρα νομικών μορφών, που προσφέρουν στους ιδιώτες επενδυτές γενικώς συγκρίσιμες λειτουργίες:

1. Προσφέρουν έκθεση σε υποκείμενα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, αλλά υπό μορφή δέσμης, πράγμα το οποίο τροποποιεί την έκθεση αυτή σε σύγκριση με άμεσες συμμετοχές·

2. Η πρωταρχική τους λειτουργία είναι η συσσώρευση κεφαλαίου, αν και ορισμένα ενδέχεται να παρέχουν προστασία κεφαλαίου·

3. Είναι εν γένει μελετημένα για τη μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη λιανική αγορά· και

4. Διατίθενται στην αγορά απευθείας σε ιδιώτες επενδυτές, αν και ενδέχεται επίσης να πωλούνται σε ειδικευμένους επενδυτές.

Πολλοί μικροεπενδυτές εξετάζουν όλες τις σχετικές οικογένειες προϊόντων, προκειμένου να εντοπίσουν κατάλληλες επενδυτικές επιλογές. Η ευκαιρία αυτή διευκολύνεται όλο και περισσότερο από τις τράπεζες και άλλα συστήματα διανομής, που πωλούν ένα ευρύ φάσμα επενδυτικών προϊόντων.

Οι εν λόγω οικογένειες προϊόντων διαφέρουν ως προς την φορολογική τους αντιμετώπιση και τη μορφή των επενδυτικών προτάσεων. Η κατάλληλη επιλογή προϊόντος για τον συγκεκριμένο επενδυτή θα εξαρτηθεί καθοριστικά από τα χαρακτηριστικά του, τα οποία ποικίλλουν ανάλογα με την οικονομική κατάσταση και τις επενδυτικές ανάγκες, την οικογενειακή κατάσταση, την ηλικία,

το φορολογικό προφίλ και τη διάθεση διακινδύνευσης

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΑΠΟ ΔΕΣΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΓΙΑ ΙΔΙΩΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ

Οι ακόλουθες περιγραφές προϊόντων αναφέρονται για μικροεπενδυτές και τους εξασφαλίζουν σχετική ασφάλεια. Συγκεκριμένα αυτές είναι τα αμοιβαία κεφάλαια είναι μια μορφή συλλογικού επενδυτικού μέσου, που επενδύει τα συγκεντρωμένα κεφάλαια μεγάλου αριθμού επενδυτών έναντι καταβολής τέλους. Τα αμοιβαία κεφάλαια συγκεντρώνουν χρήματα από την πώληση «μεριδίων» του κεφαλαίου στους επενδυτές. Στην ΕΕ, τα αμοιβαία κεφάλαια μπορεί να είναι είτε Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες, είτε ρυθμιζόμενα σε εθνικό επίπεδο αμοιβαία κεφάλαια (μη εναρμονισμένα κεφάλαια ή μη ΟΣΕΚΑ·

Επενδύσεις σε δέσμες ως ασφαλιστήρια ζωής. Σε ασφαλιστήρια ζωής μεταβλητής απόδοσης, ένα μέρος των ασφαλίστρων χρησιμοποιείται για την απόκτηση ασφαλιστικής κάλυψης ζωής (το ασφαλιζόμενο ποσό), ενώ το υπόλοιπο επενδύεται σε αμοιβαίο κεφάλαιο, π.χ. ΟΣΕΚΑ. Το κέρδος του ασφαλιστηρίου συνδέεται με την απόδοση των αμοιβαίων κεφαλαίων. Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά προϊόντα ασφάλισης ζωής, τα ασφαλιστήρια μεταβλητής απόδοσης συνήθως δεν εγγυώνται την καταβολή προκαθορισμένου χρηματικού ποσού συγκεκριμένα στην περίπτωση θανάτου/επιβίωσης, αλλά αντιθέτως ένα ποσό το οποίο είναι πολλαπλάσιο της αξίας αγοράς ενός ή περισσοτέρων μεριδίων. Επομένως, εξ ορισμού, ο αντισυμβαλλόμενος αναλαμβάνει τον επενδυτικό κίνδυνο.

Τα δομημένα χρεόγραφα βασίζονται σε ενιαίο χρεόγραφο, σε «καλάθι» χρεογράφων, σε δείκτη, σε εμπόρευμα, σε έκδοση δανείου ή/και σε συνάλλαγμα, ή σε παράγωγά τους. Συνήθως, στα δομημένα χρεώγραφα μια επενδυτική τράπεζα υπόσχεται να καταβάλει, σε προκαθορισμένο χρόνο, κέρδη με βάση προκαθορισμένο τύπο. Τα περισσότερα δομημένα χρεώγραφα προσφέρουν πλήρη προστασία του επενδεδυμένου κεφαλαίου κατά τη λήξη τους, ενώ άλλα προσφέρουν αποδόσεις με μόχλευση, αλλά περιορισμένη ή καμία προστασία του αρχικού κεφαλαίου. Μπορεί να πωλούνται στους επενδυτές ως, μεταξύ άλλων, πιστοποιητικά, δομημένα ομόλογα ή τίτλοι επιλογής.

Οι δομημένες προθεσμιακές καταθέσεις προσφέρουν έναν συνδυασμό προθεσμιακής κατάθεσης με ενσωματωμένο δικαίωμα ή δομή επιτοκίου. Είναι μελετημένα με σκοπό να επιτευχθεί ειδικό προφίλ κέρδους, το οποίο επιτυγχάνουν μέσω συναλλαγών σε παράγωγα, όπως συμβόλαια δικαιώματος προαίρεσης επί νομισμάτων και επιτοκίων.

Με τη διαδικασία παραγωγής και πώλησης αυτών των προϊόντων στους ιδιώτες επενδυτές ασχολείται ένα ευρύ φάσμα χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που είναι εξαπλωμένα σε διάφορους τομείς του κλάδου των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Διαχειριστές αμοιβαίων κεφαλαίων, ασφαλιστικές εταιρείες και εμπορικές και επενδυτικές τράπεζες συγκροτούν και διαχειρίζονται τα εν λόγω προϊόντα. Τα διανέμουν στους ιδιώτες επενδυτές είτε απευθείας, είτε μέσω δικτύου χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι χρηματιστές, οι ασφαλιστές και οι ανεξάρτητοι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι.

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΡΙΣΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΔΙΩΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ

Σε μια αγορά που λειτουργεί σωστά, ο ανταγωνισμός μεταξύ επενδυτικών προϊόντων μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη στους μικροεπενδυτές και την οικονομία εν γένει.

Οι δυνάμεις του ανταγωνισμού μπορούν να εντείνουν τα κίνητρα ώστε να δημιουργηθούν και να διατεθούν προϊόντα που ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς και τις εξελισσόμενες ανάγκες των επενδυτών.

Η συγκέντρωση των επενδυτικών προϊόντων σε δέσμες μπορεί επίσης να αποφέρει συγκεκριμένα οφέλη, παραδείγματος χάριν, προσφέροντας στους μικροεπενδυτές ευκαιρίες να διασπείρουν τους κινδύνους ή να στοχεύσουν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα κινδύνου και απόδοσης, ή παρέχοντας πρόσβαση σε επαγγελματική εμπειρογνωμοσύνη διαχείρισης επενδύσεων, πράγμα το οποίο θα ήταν ανέφικτο ή δυσχερές σε άμεσες επενδύσεις.

Παρόλα ταύτα, υπάρχει έντονη ασυμμετρία ως προς την πληροφόρηση και

την εμπειρογνωμοσύνη μεταξύ, αφενός, των παραγωγών και των διανομέων προϊόντων και, αφετέρου, των ιδιωτών επενδυτών, οι οποίοι κατά κανόνα εμφανίζουν σχετικά χαμηλό επίπεδο χρηματοοικονομικής ειδίκευσης.

Η ίδια η συγκέντρωση των επενδύσεων σε «δέσμες» είναι δυνατόν να αυξήσει αυτή την ασυμμετρία, για παράδειγμα, αυξάνοντας την πολυπλοκότητα, πράγμα το οποίο καθιστά τα βασικά χαρακτηριστικά των επενδύσεων λιγότερο διαφανή, και εισάγοντας επιπρόσθετες στιβάδες κόστους, οι οποίες ενδέχεται να μην είναι εμφανείς εκ πρώτης όψεως.

Με αυτά τα δεδομένα, οι καταναλωτές είναι υποχρεωμένοι να βασίζονται σε έναν συνδυασμό πληροφοριών για τα προϊόντα, οι οποίες παρέχονται από τους παραγωγούς προϊόντων με υπηρεσίες όπως οι συμβουλές που παρέχονται από τους διανομείς και τους χρηματοοικονομικούς συμβούλους.

Η γνωστοποίηση ασαφών ή ελλιπών πληροφοριών μπορεί να αυξήσει την επιλογή προϊόντων που δεν ενδείκνυνται ή δεν έχουν γίνει ορθός κατανοητά. Ομοίως, εάν οι διαδικασίες πώλησης και οι χρηματοοικονομικές συμβουλές δεν εστιάζονται στις ανάγκες του πελάτη, ενδέχεται να πωληθούν ακατάλληλα προϊόντα. Η τάση αυτή μπορεί να είναι επικρατέστερη σε περίπτωση που δεν εναρμονίζονται τα συμφέροντα των πωλητών και των αγοραστών, παραδείγματος χάριν, σε περίπτωση που οι δημιουργοί προϊόντων παρέχουν χρηματοοικονομικά κίνητρα στους διανομείς ή τους συμβούλους προκειμένου να πωλήσουν τα προϊόντα τους.

Αυτοί οι κίνδυνοι να ζημιωθεί ο επενδυτής, είτε υπό μορφή άμεσης οικονομικής ζημίας, είτε υπό μορφή κόστους ευκαιρίας λόγω ακατάλληλων επενδύσεων, ενδέχεται να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών σε δέσμες επενδυτικών προϊόντων για ιδιώτες επενδυτές.

Κανονιστική ρύθμιση της γνωστοποίησης πληροφοριών για τα προϊόντα και της πώλησης δεσμών επενδυτικών προϊόντων για ιδιώτες επενδυτές

Λαμβανομένων υπόψη αυτών των πιθανών κινδύνων για τους ιδιώτες επενδυτές, έχουν θεσπιστεί κανονιστικές ρυθμίσεις σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και κρατών μελών.

Σε ορισμένες περιπτώσεις το αντικείμενο των κανονιστικών ρυθμίσεων είναι τα ίδια τα προϊόντα, παραδείγματος χάριν, με τον περιορισμό της πρόσβασης των μικροεπενδυτών σε ορισμένους τύπους προϊόντων ή με την οριοθέτηση των περιουσιακών στοιχείων στα οποία μπορούν να επενδύσουν οι διαχειριστές ιδιωτικών επενδύσεων. Μολονότι έχει αποδειχθεί επιτυχής σε ορισμένους τομείς, είναι δύσκολο να εφαρμοστεί αποτελεσματικά αυτή η προσέγγιση, λόγω της εμφάνισης χρηματοοικονομικών καινοτομιών.

Επομένως, οι νομοθέτες έχουν εν γένει εστιαστεί στη βελτίωση της λήψης αποφάσεων από τους επενδυτές, επικεντρώνοντας τους κανόνες σε δύο πεδία:

1. τη μορφή και το περιεχόμενο των βασικών πληροφοριών για τους επενδυτές, καθώς και του συναφούς διαφημιστικού υλικού, που παρέχονται στους επενδυτές πριν αποφασίσουν να επενδύσουν. Δίνεται αυξανόμενη σημασία στις συνοπτικές πληροφορίες, που περιγράφουν τα βασικά χαρακτηριστικά της επενδυτικής πρότασης (κόστος, αναμενόμενος κίνδυνος-ανταμοιβή κ.λπ.) και οι οποίες αποσκοπούν στην κάλυψη των αναγκών πληροφόρησης των μικροεπενδυτών·

2. τους κανόνες δεοντολογίας των διανομέων προϊόντων, και την αποφυγή, τη διαχείριση και τη γνωστοποίηση συγκρούσεων συμφερόντων κατά τη διαδικασία πώλησης ή παροχής συμβουλών (κανόνες πώλησης).

Οι κανόνες αυτοί δεν εγγυώνται ορθές επενδυτικές αποφάσεις. Ούτε είναι σε θέση να προστατεύσουν από δυσμενή επενδυτικά αποτελέσματα, δεδομένου του κινδύνου της αγοράς που είναι αναπόσπαστος από τα περισσότερα επενδυτικά προϊόντα.

Ωστόσο, μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο να βρεθούν οι επενδυτές ενώπιον επιζήμιων αποτελεσμάτων για τα οποία δεν είχαν προειδοποιηθεί. Ουσιώδες συμπλήρωμα αυτών των κανόνων είναι η σημερινή προσπάθεια να βελτιωθεί το επίπεδο χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης των μικροεπενδυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε λιγότερο ειδικευμένοι επενδυτές

να αποκτήσουν τα εφόδια για να λαμβάνουν χρηματοοικονομικές αποφάσεις εν επίγνωση. Παρόλα ταύτα, η χρηματοοικονομική εκπαίδευση δεν είναι δυνατόν να απαλλάσσει τους δημιουργούς και διαμεσολαβητές επενδυτικών προϊόντων από τις ευθύνες τους.

ΑΠΟΔΟΧΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΡΙΣΚΟΥ

Όλες οι επενδύσεις συμπεριλαμβάνουν το ρίσκο της απώλειας χρημάτων. Οι επενδύσεις περιλαμβάνουν ουσιαστικά ρίσκα, όπως η ολική απώλεια του κεφαλαίου προσθετικά με άλλου είδους ρίσκα και δεν είναι κατάλληλες για πολλούς ανθρώπους.

Οι επενδύσεις, αντίθετα με τις τραπεζικές καταθέσεις δεν ασφαλίζονται από την κυβέρνηση ενάντια σε πτώσεις της αγοράς. Τα διάφορα εργαλεία της αγοράς συνοδεύονται από διαφορετικές μορφές και βαθμούς ρίσκου και θα πρέπει πρώτα να εξοικειωθεί ο επενδυτής με τα διάφορα εργαλεία της αγοράς στην οποία σχεδιάζει να επενδύσει. Ο μικρός επενδυτής, επενδύει σε μία επένδυση, ή σε ένα χαρτοφυλάκιο επενδύσεων που δεν πρέπει έχει περισσότερο ρίσκο από αυτό που αναλογεί στην αναμενόμενη απόδοση, Ή, πιο σωστά, που δεν επιδέχεται περισσότερη διασπορά (δηλαδή μείωση) ρίσκου από αυτήν που ήδη έχει. Αυτό είναι ένα αποτελεσματικό χαρτοφυλάκιο.

Αξιόλογες επενδυτικές κινήσεις είναι οι ακόλουθες:

ΕΚΠΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Σε φάσεις οικονομικής κρίσης η ζήτηση των καταναλλωτών ολοένα και μεγαλώνει για εμπορικά με προσφορές, με ¨stock" ,με εκπτωτικά κουπόνια και γενικότερα με καλύτερες τιμές! Με άλλα λόγια, ο μέσος καταναλωτής κάνει μια βαθύτερη έρευνα αγοράς με επίκεντρο κυρίως την τιμή του προιόντος ή της υπηρεσίας λόγω της οικονομικής του δυσχέρειας.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ

Ο κλάδος αυτός, κυρίως της επισκευής, βρίσκει μεγάλη άνθηση λόγω της οικονομικής δυσχέρειας για αγορά καινούργιων προιόντων. Έτσι, στα ήδη υπάρχοντα αγαθά ο καταναλωτής επιδιώκει την μέγιστη χρήση, μεταποιώντας τα. Τέτοιες υπηρεσίες είναι ο καθαρισμός ρούχων (από δύσκολους λεκέδες), η επιδιόρθωση υποδημάτων αλλά και ενδυμάτων καθώς και οι επισκευές- συντήρηση χώρων, ηλεκτρικών ειδών ακόμη και αυτοκινήτων.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

Το νερό είναι το πετρέλαιο του μέλλοντος! Όσο μειώνονται τα αποθέματα του τόσο πιο πολύτιμο γίνεται και τόσο πιο αναγκαίες είναι οι υπηρεσίες, τα προϊόντα και οι τεχνολογίες που θα μας βοηθήσουν να τα εξοικονομήσουμε.

Μ' άλλα λόγια, άνθηση θα έχουν επαγγέλματα σχετικά με : συστήματα που εντοπίζουν αυτόματα διαρροές μέχρι και κατασκευή αυτοποτιζόμενων κήπων, μίνι συστήματα αφαλάτωσης ή τεχνολογίες καθαρισμού και χρήσης αποβλήτων.

Οικονομικές δραστηριότητες που αφορούν σκούτερ και ποδήλατα.

Στην σύχρονη εποχή το σκούτερ και το ποδήλατο προσφέρουν οικονομία στη μετακίνηση και αξιόλογη προστασία του περιβάλλοντος.

Επιπλέον, το ποδήλατο είναι και ένα μέσο δωρεάν γυμναστικής.

Πωλήσεις, ενοικιάσεις, συντηρήσεις, βαφή ή ανανέωση εμφάνισης, ανταλακτικά και φύλαξη είναι μερικές μόνο από τις επιχειρηματικές ιδέες πάνω σ αυτά. Βέβαια, υπάρχουν και νέες μορφές επιχειρηματικότητας σ' αυτό τον τομέα με ηλεκτροκινητήρες ή μεικτή χρήση.

Τοπικά προϊόντα

(επιστροφή στο χωριό)

Μέσα σ΄όλη αυτή την κρίση θα υπάρξει μια μεγάλη στροφή στα φυσικά προϊόντα και υπηρεσίες. Καθώς, θα σημειωθεί και μια κινητικότητα πρός την ύπαιθρο!

Μ' αυτές τις δραστηριότητες με τα τοπικά προϊόντα, εκτός από την αξιοσέβαστη διαφορά στον οικονομικό τομέα επιτυγχάνεται κ μεγάλη πρόοδος στην ποιότητα των αγαθών.

Εξοικονόμηση ενέργειας.

Ο περιορισμός των εσόδων επιφέρει και μια αισθητή μείωση στο κόστος ζωής. Έτσι, επικρατεί μια διαρκής αναζήτηση οικονομικότερων λύσεων διαβίωσης καθώς και διασκέδασης-ψυχαγωγίας. Η εξοικονόμηση αυτή ξεκινάει από την θέρμανση και την μετακίνηση. Δυο σημαντικοί αλλά ωστόσο και υψηλά στον οικονομικό προϋπολογισμό του καθενός ατόμου παράγοντες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η οικονομική κρίση, στον 21 αιώνα, παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες αλλά και διαφορές από τις προηγούμενες κρίσεις. Συγκεκριμένα, η σημερινή κρίση διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες λόγω του γεγονότος ότι πλέον σε όλες οι χώρες που πλήττονται από την κρίση, στις οποίες ανήκει και η Ελλάδα, τα περισσότερα νοικοκυριά είναι χρεωμένα και υπάρχει έντονη σύμπλεξη της χρηματοπιστωτικής και της πραγματικής οικονομίας.

Από την άλλη πλευρά, μία σημαντική ομοιότητα είναι ο ρόλος των τραπεζών στην πρόκληση και αντιμετώπιση όλων των οικονομικών κρίσεων.

Όσον αφορά στις εξελίξεις της ελληνικής οικονομίας, δεν φαίνεται να είναι ευχάριστες, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει μια διετία τουλάχιστον στασιμότητας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, αξίζει να σημειωθεί ότι το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 0,3% σε σχέση με το 2008, η ανεργία ανέβηκε στο 8,6% και ο πληθωρισμός έφτασε το 0,8%. Με βάση τις έρευνες που έχουν διεξαχθεί και τα στοιχεία των επιμελητηρίων: Μεγάλο ποσοστό εμπόρων (78,6%) δηλώνει ότι βιώνει ήδη τις αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης ενώ το 80% των επιχειρήσεων απαντούν ότι οι πωλήσεις τους έχουν μειωθεί.

Επίσης, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία των τριών Επιμελητηρίων της Θεσσαλονίκης, το πρώτο επτάμηνο του 2009 διεγράφησαν από το 76 Εμποροβιομηχανικό Επιμελητήριο 1.384 επιχειρήσεις και ιδρύθηκαν 584, ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι το αντίστοιχο διάστημα του 2008 υπήρξαν ισάριθμες εγγραφές και διαγραφές (635). Στο Επαγγελματικό Επιμελητήριο μέχρι τώρα έχουν υποβληθεί συνολικά 2.190 αιτήσεις διαγραφής.

Το κλείσιμο των εμπορικών επιχειρήσεων σε κεντρικούς και συνοικιακούς εμπορικούς δρόμους της Θεσσαλονίκης, είναι μια αρνητική εικόνα που επηρεάζει όχι μόνο τον διπλανό ή
τον απέναντι έμπορο, αλλά κυρίως τον καταναλωτή που βλέπει κλειστά και σκοτεινά μαγαζιά. Αυτή την αρνητική εικόνα και ψυχολογία τόσο των εμπόρων, όσο και του καταναλωτικού κοινού, δύσκολα θα ανατραπεί το επόμενο διάστημα.

Μελετώντας διεξοδικά τις εξελίξεις του κλάδου της ένδυσης στην ελληνική αγορά, παρατηρούμε ότι η οικονομική κρίση έχει αφήσει το στίγμα της στην πλειοψηφία των επιχειρήσεων. Λιγότερο ζημιωμένες αναδεικνύονται οι μεγάλες επιχειρήσεις, σύμφωνα με τις έρευνες, έναντι των συνοικιακών εμπορικών καταστημάτων, τα οποία πλήττονται περισσότερο.

Συγκεκριμένα, οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις παρουσίασαν αύξηση κύκλου εργασιών κατά 1,9%, έναντι μείωσης - 8,7% που συνολικά σημείωσαν οι υπόλοιπες μικρότερες επιχειρήσεις. Επίσης, ακόμη και στις περιόδους εορτών

και εκπτώσεων, οι καταστηματάρχες δεν κατάφεραν να επιτύχουν τον επιθυμητό όγκο πωλήσεων.

Παρά τα εντυπωσιακά ποσοστά εκπτώσεων, τις γενναίες προσφορές και μειώσεις των αρχικών τιμών, δεν αποφεύχθηκε η πτώση των πωλήσεων των εμπορικώνκαταστημάτων, οι οποίες καθ' όλη την διάρκεια του έτους μέχρι και τη στιγμή πουμιλάμε ήταν στο σύνολό τους σταθερά χαμηλότερες από πέρυσι.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι η οικονομική κρίση αποτυπώθηκε στα αποτελέσματα της κίνησης των 77 εκπτώσεων –χειμερινών και θερινών- καθώς και των εορτών. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην περίοδο των χειμερινών εκπτώσεων, εκτιμάται ότι ο τζίρος της αγοράς μειώθηκε κατά 11% σε σχέση με πέρυσι, σύμφωνα τον ΕΣΘ, ενώ την περίοδο των εορτών του Πάσχα μόλις το 9% των ιδιοκτητών εμπορικών καταστημάτων δηλώνει ότι είχε αύξηση τζίρου. Τα ίδια φαινόμενα παρατηρήθηκαν και κατά τη διάρκεια των θερινών εκπτώσεων.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνάς μας σε συνδυασμό με την μελέτη της πρόσφατης σχετικής αρθρογραφίας, καταδεικνύει την αντιστροφή του κλίματος της αγοράς και της περιορισμένης εμπορικής κίνησης που υπάρχει τους τελευταίους μήνες στην ελληνική αγορά ενδυμάτων και όχι μόνο. Προχωρώντας στην πρωτογενή έρευνα που διεξήχθει σε δείγμα 200 φοιτητών και φοιτητριών της Θεσσαλονίκης την περίοδο Ιουνίου – Ιουλίου 2009,
τα σημαντικότερα σημεία που πρέπει να αναφερθούν είναι τα παρακάτω:

Το 45% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει λίγο την προσωπική ή οικογενειακή του ζωή. Θέτοντας την ίδια ερώτηση στα άτομα του δείγματος, διαχωρισμένα με βάση το εισόδημά τους, είναι παρόμοια αποτελέσματα. Φαίνεται δηλαδή ότι η κοινότητα των φοιτητών στην πλειονότητά της δεν επηρεάζεται ιδιαίτερα από την κρίση.

Η τιμή είναι ο σημαντικότερος παράγοντας επηρεασμού στην επιλογή αγοράς ενδυμάτων για την πλειοψηφία των ερωτηθέντων, ανεξάρτητα από το εισόδημά τους. Δηλαδή, και τα άτομα που έχουν σχετικά χαμηλά εισοδήματα (<100€-300€) και τα άτομα με υψηλότερα εισοδήματα (>300€) επηρεάζονται το ίδιο σημαντικά από την τιμή, πράγμα το οποίο είναι λογικό, δεδομένου του γεγονός ότι τα εισοδήματα των φοιτητών έχουν συνήθως κάποιο καθορισμένο ύψος, είτε ψηλό, είτε χαμηλό.

Επιπλέον, όσον αφορά στην ποιότητα η πλειονότητα των ατόμων και των δύο φύλων τη θεωρεί σημαντικό παράγοντα, ενώ τη μάρκα τη θεωρεί καθόλου σημαντικό παράγοντα επηρεασμού για την επιλογή αγοράς ενδυμάτων.

Οι αγοραστικές συνήθειες των περισσότερων ερωτώμενων όσον αφορά στη συχνότητα αγοράς ενδυμάτων και στα χρηματικά ποσά που είναι διατεθειμένοι να δαπανήσουν το τελευταίο χρονικό διάστημα συγκριτικά με 2-3 χρόνια πριν, δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία δηλώνει ότι εξακολουθεί να αγοράζει ενδύματα συνήθως μία φορά το μήνα, όπως και πριν 2-3 χρόνια και να ξοδεύει περίπου μέχρι 100€, όπως και πριν.

Τα ίδια αποτελέσματα θα υπάρξουν αν συνδέσουμε τη συχνότητα αγοράς ενδυμάτων τώρα και 2-3 χρόνια πριν, με το εισόδημα και το φύλο. Δηλαδή, ανεξάρτητα από τα δύο αυτά δημογραφικά στοιχεία και πάλι η πλειοψηφία δηλώνει ότι αγοράζει ενδύματα μία φορά το μήνα, όπως συνήθιζε να κάνει και πριν.

Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων δήλωσε ότι κατά την περίοδο των εκπτώσεων του Ιανουαρίου 2009 καθώς και του των εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα 2009 δεν υπήρξε σημαντική διαφοροποίηση στην ποσότητα των ενδυμάτων που αγόρασε, σε σχέση με τις αντίστοιχες περσινές περιόδους. Δηλαδή, ανεξάρτητα με το αν τα ελληνικά νοικοκυριά πλήττονται από την οικονομική κρίση, οι φοιτητές φαίνεται ότι εξακολουθούν να λαμβάνουν τα ίδια χρήματα όπως και πριν. Για το λόγο αυτό, οι αγοραστικές τους συνήθειες δείχνουν να μην έχουν αλλάξει.

Οι ερωτηθέντες που έχουν ως τόπο μόνιμης κατοικίας την Θεσσαλονίκη, καθώς και όσοι έχουν μόνιμη κατοικία άλλη περιοχή, συμφωνούν στην πλειοψηφία
τους ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την προσωπική και οικογενειακή τους ζωή λίγο. Η απάντηση αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι το δείγμα αποτελείται αποκλειστικά από φοιτητές, των οποίων η προσωπική ζωή δεν επηρεάζεται ιδιαίτερα από την κρίση, όπως αποδείχθηκε και από τις υπόλοιπες απαντήσεις τους.

Μελετώντας συνολικά την έρευνα αυτή και συγκρίνοντας τα αποτελέσματά της με τα αντίστοιχα αποτελέσματα άλλων ερευνών με παρόμοια θέματα που παρουσιάζονται σε αυτή την εργασία, συμπεραίνει ο οποιοσδήποτε ότι, ο τρόπος με τον οποίο η οικονομική κρίση επηρεάζει τις ζωές των Ελληνικών οικογενειών σε σχέση με αυτές των φοιτητών είναι πολύ διαφορετικός.

Αναλυτικότερα, οι φοιτητές δεν φαίνεται να επηρεάζονταισχεδόν καθόλου από την κρίση, η οποία πλήττει ιδιαίτερα τα Ελληνικά νοικοκυριά, καθώς, σύμφωνα με τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν από την έρευνά , έχουν αλλάξει ελάχιστα ή και καθόλου τις αγοραστικές τους συνήθειες.

Συνολικά, πάντως παρατηρείται ότι οι περισσότεροι Έλληνες φαίνονται αρκετά επηρεασμένοι από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και τις διαστάσεις που έχει πάρει το θέμα το τελευταίο χρονικό διάστημα. Αυτό ίσως οφείλεται εν μέρει και στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Επίσης, η περιρρέουσα οικονομική κατάσταση επηρέασε την διάθεση και την ψυχολογία όχι μόνο του αγοραστικού κοινού, αλλά και των εμπόρων. Θα μπορούσαν να υπάρξουν κάποιες πιθανές λύσεις, για παράδειγμα, από την πλευρά του κράτους και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, την συνεχή προβολή και προώθηση κλίματος εφησυχασμού, μέσω διαφημίσεων στο πλαίσιο της κοινωνικής ευθύνης, ώστε να επιτευχθεί η αλλαγή της ψυχολογίας του κοινού.

Από την πλευρά των επιχειρήσεων, θα έπρεπε να εφαρμοστεί δραστικό, επιθετικό marketing, ώστε να συνεχίσει το κατάστημα να έχει την προτίμηση του καταναλωτικού κοινού και να γίνει προσπάθεια μείωσης του λειτουργικού 80 κόστους. Φαίνεται ότι, επί της ουσίας, οι επιχειρήσεις που θα καταφέρουν να βγουν αλώβητες από την κρίση θα είναι αυτές οι οποίες δεν έχουν υψηλό δανεισμό, βασίζονται σε υγιή ίδια κεφάλαια και έχουν αναπτύξει επώνυμο προϊόν και δίκτυο πωλήσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αναφορές από βιβλία

- ✓ *Υπουργείο εθνικής παιδείας και θρησκευμάτων, παιδαγωγικό ινστιτούτο. Αρχές οικονομικής θεωρίας . Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων. Αθήνα (2008-2009) .*

- ✓ *Begg, D., Dornbunch, R. & Fischer, S. (2006) Εισαγωγή στην οικονομική. τόμος Β΄ Αθήνα σ.331.*

Αναφορές από το διαδίκτυο

- ✓ *Greek market issues (2010). Φάσεις οικονομικού κύκλου. 19 Ιανουάριος.* *http://drakoulakis.blogspot.com/2010/01/blog-post_2055.html* *[πρόσβαση 20 Νοεμβρίου2011]*
- ✓ *R-news. Η παγκόσμια οικονομική ύφεση 1929.* *http://www.rnews.gr/el/news.php?n=854* *[πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2011]*
- ✓ *to vima (2008) Στη δίνη της ύφεσης και η Τουρκία, ζητεί δάνειο 25 δισ. δολαρίων από το ΔΝΤ. 15 Δεκέμβριος.* *http://www.tovima.gr/world/article/?aid=246769* *[πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2011]*
- ✓ *Χαρδουβέλη, Γ.(2011). Το χρονικό της κρίσης: αίτια, επιπτώσεις, αντιδράσεις, προοπτική. kathimerini.gr 20 Μάρτιος .* *http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economy_1_20/03/2011_436375* *[πρόσβαση 25 Νοεμβρίου 2011]*
- ✓ *Ακριβοπούλου, Χ. (2010) . τα αίτια της οικονομικής κρίσης. Akrivopoulouchristina . 3 Μάρτιος.* *http://akrivopoulouchristina.wordpress.com/2010/03/03/%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CE%AF%CF%84%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82/* *[πρόσβαση 27 Νοέμβριου 2011]*
- ✓ *digitalschool (2008-2009) Αρχές οικονομικής θεωρίας* *http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/units/?course=DSGL-C117&id=1589* *[πρόσβαση 27 Νοεμβρίου 2011]*

- ✓ http://www.dimokratianews.gr [*πρόσβαση 15 Δεκεμβρίου 2011]*
- ✓ http://el.wikipedia.org , [*πρόσβαση 11 Δεκεμβρίου 2011]*
- ✓ *Βιλιάρδος, Β. (2010) Η χρεοκοπία της αργεντινής. cass.gr . 3 Ιανουάριος http://www.casss.gr/PressCenter/Articles/1649.aspx [πρόσβαση 27 Νοεμβρίου 2011]*

- ✓ *Θεοδώρου, Θ. Η οικονομική κρίση alphavita http://www.alfavita.gr/artra/art13_7_9_0703.php [πρόσβαση 1 Δεκεμβριου 2011]*